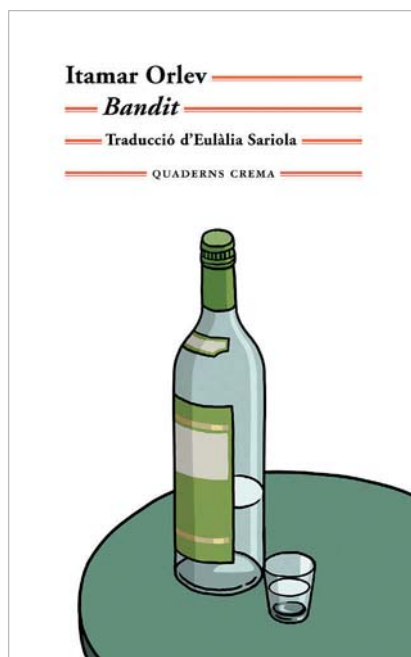

Quadern venecià, i aquest. Entretant, l'autor ha afegit a la seva tasca poètica la dietarística amb tres títols més: *Quadern de Fornells* (1995), *Quadern d'ombres* (1999) i *Quadern dels marges* (2006). Es tracta, doncs, d'un dels escriptors actuals que, amb més consciència, s'ha lliurat al conreu del dietari, sempre sota la batuta de la paraula «quadern».

Ara, Susanna se centra en un any, el 2018, important per l'encreuament entre una crisi professional i personal en la seva vida privada i una crisi col·lectiva en ple procés sobiranista a Catalunya. I, des d'aquesta perspectiva, el dietari cobra un gran interès, ja que no l'és tan sols d'un autor, sinó també d'un moment de la nostra vida col·lectiva. D'aquesta manera, i amb els importants fets històrics viscuts després de l'1 d'octubre de 2017 com a teló de fons, Àlex Susanna ens convida a un passeig que, metafòricament, bé podríem definir com la contemplació d'una exposició que ens proposa un retaule cultural i històric amb els seus protagonistes. D'aquí el sentit del títol: un paisatge i les seves figures. Entre les geografies que s'ofereixen per a aquest exercici peripatètic, destaquen Queralbs, el Matarranya o el Penedès, juntament amb l'escapada a grans ciutats com París. Pel que fa a les figures esmentades al llarg de les pàgines, el ventall és enorme. Destaquem, per exemple, l'escultor Aristides Maillol, l'estètica del qual amara bona part del que és el llibre: una recerca serena de la bellesa i la veritat.

Amb una prosa elegant i un sentit de l'erudició ple de vitalisme, les lectures i els lectors gaudiran d'una visió de la cultura des de dins, des de l'anotació del dia a dia compost per concerts, recitals, taules rodones, viatges, exposicions... Una crònica en què no falten els fets determinants d'una vida, com el decés del pare de l'autor: «l'absència del

pare ressona dins meu com un baix continu». O la pèrdua de grans creadors, com el cas de l'estimat poeta Màrius Sampere, amb una reflexió final interessant. Al capdavant, aquesta obertura a la vida, la cultura i la història converteixen *Paisatge amb figures* en un gran dietari.

Itamar Orlev

Bandit

Traducció d'Eulàlia Sariola
Quaderns Crema, Barcelona, 2019.

Interessant la lectura de *Bandit*, una novel·la de l'autor nascut a Jerusalem el 1975 Itamar Orlev i que va merèixer el prestigiós premi Sapir. Situada al final de la dècada dels vuitanta, l'obra narra la vida d'en Tadek, un jueu d'origen polonès que va arribar a Israel de nen vint anys abans. La raó de l'èxode va ser la fugida de la mare, amb ell i els seus germans, d'un marit que havia sotmès la família al terror amb una violència exercida per una persona certament carismàtica, però descontrolada a causa de l'alcohol. En Tadek, escriptor frustrat a la trentena, i que es troba també en un moment de crisi sentimental, perd la seva dona, que

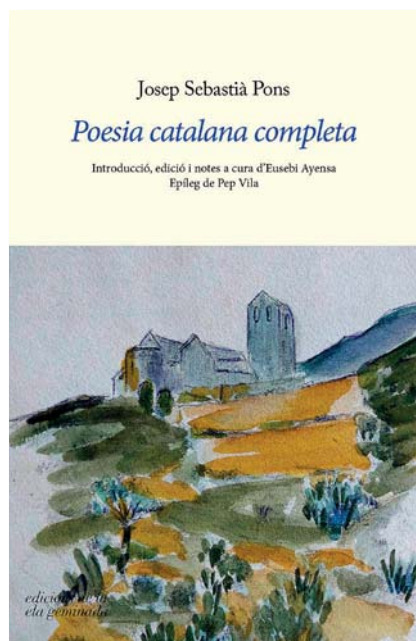
se n'emporta el fill. En certa mesura, la història es repeteix. La vivència de la soledat el fa prendre una decisió: tornar a Polònia a la recerca d'una persona que detesta, però que, de cop, l'ha fet pensar en ell mateix: el seu pare.

En el context d'una reconciliació incerta, la visió del pare ara des d'uns ulls adults es barreja amb les experiències viscudes en el passat, de manera que l'obra es desenvolupa en diversos plans argumentals que es barregen. Així, dins el marc d'una Polònia a les acaballes del règim comunista, es narra la complexa retrobada amb el pare, un home ja gran i decrepit que viu en plena soledat. De tornada a Israel, en Tadek necessita contrastar la visió del pare amb la perspectiva de la mare. Finalment, es posa en joc la identitat dels progenitors des del context històric de la Segona Guerra Mundial. Així, el pare és un partisà eslau antinazi i anticomunista, mentre que la mare és d'origen jueu i està a punt de perdre la vida. D'alguna manera, les contradiccions dels protagonistes són també les contradiccions de la història.

Bandit ens acosta, doncs, a una visió força desconeguda de Polònia, alhora que planteja, dins el marc conceptual de la recerca de la pròpia identitat, les contradiccions que nien en l'ànima humana a partir de la relació paternofilial. Llegim significativament en un moment determinat: «l vaig llegir la cara greu, atterridora del meu pare, l'assassí encarregat de les execucions sumàries al servei de la pàtria. Sempre l'havia imaginat com un partisà valent, participant en accions heroiques, lluitant contra els alemanys [...]. Com a les pel·lícules. Volia que el meu pare fos un heroi de les pel·lícules de Hollywood. Un altre cop topava amb la realitat, i com més mirava la cara del meu pare més espantosa em semblava.»

Escrita amb sentit de l'humor, no amaga, però, la crueltat dels fets

esdevinguts, de manera que el lector mai no resta indiferent.

Josep Sebastià Pons
Poesia catalana completa
Ela geminada, Girona, 2019.

Un esdeveniment. En efecte, l'aparició d'un volum com *Poesia catalana completa* del poeta Josep Sebastià Pons (Illa, 1886-1962) constitueix una notícia extraordinària per a

les nostres lletres. En primer lloc, perquè recupera en el segle XXI la publicació d'un dels poetes més representatius de la nostra lírica contemporània al Rosselló. En aquest sentit, el curador, el filòleg Eusebi Ayensa, posa en valor la línia de les edicions anteriors, alhora que completa i amplia les dutes a terme el 1976 per Tomàs Garcés a Edicions 62 i el 1988 per Cristià Camps a Columna. El resultat: posar a punt la lectura del clàssic rossellonès per al lector actual. A això contribueix, en segon lloc, una tasca d'investigació filològica exhaustiva que ha portat Eusebi Ayensa a consultar nombrosos materials d'arxiu: des de la correspondència fins a les primeres versions de molts poemes, tot passant per diaris personals, etc. La Mediateca de Perpinyà i l'arxiu familiar dels hereus, la família Frère-Pons a Sureda, han estat dues fonts clau per a la construcció de l'obra.

Destaquem tres aspectes de l'edició. El primer, i tal com destaca Pep Vila en l'epíleg, «l'Eusebi ha volgut recuperar tots els primers poemes de Pons, amb el foc de la primera empena, absents de les edicions anteriors de la seva obra completa».

El segon, el fet que ens presenta nombrosos poemes nous, alguns de publicats en revistes rosselloneses i més de noranta rigorosament inèdits, gràcies a la recerca que hem destacat suara i que ha permès localitzar poemes manuscrits entre els papers conservats pels hereus. Finalment, *Poesia catalana completa* esdevé una ocasió magnífica per descobrir o redescobrir un llibre tan poderós com *Cantilena* (1936), obra de maduresa de l'autor. En un poema com «Perla del dia» llegim: «L'hora s'escola i l'home sempre espera.» O a «Subtil memòria»: «Subtil memòria, guarda aquesta font / amb els tres lledoners que hi fan estada / i senten en les rels viure un pregon / raig d'aigua adelerada. / Brot de menta invisible cap al tard, / merla esquiva, color de fosca trena, / si és d'un blau pur enllà dels rocs la mar, / aquí la terra diu sa cantilena.» Una bellesa extraordinària que trobem també en composicions com «Ribera a l'alba», «Amor, recorda, amor...» i tantes d'altres. No endebades, Carles Riba va afirmar: «Poso *Cantilena* al centre i al cim de l'obra de Josep S. Pons i entre allò que hi hagi de més pur en la moderna lírica catalana.»

TEXTOS I ESTUDIS DE CULTURA CATALANA

Un dia de fúria Barcelona, 10 de març de 1820

Frances Luttikhuisen (coord.)

Obra de divulgació històrica amb motiu dels 200 anys de l'assalt al palau de la Inquisició a Barcelona. Aquella revolta va obrir els Països Catalans a l'arribada de noves idees liberals i a una influència protestant que va ser molt important al llarg del segle XIX.

Publicacions de l'Abadia de Montserrat · Ausiàs Marc, 92-98 int. · 93 245 03 03 · pamsa@pamsa.cat · www.pamsa.cat